

Asia: VN/20873/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun asetuksen 3 § muuttamisesta

Vailla vakinaista asuntoa ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Pidämme perusteltuna, että avustusten myöntämisen perusteita täsmennetään ja että arviointikriteereistä säädetään nykyistä avoimemmin. Selkeät ja läpinäkyvät kriteerit voivat vahvistaa hakijoiden yhdenvertaista kohtelua ja lisätä avustusjärjestelmän ennakoitavuutta.

Pidämme myönteisenä sitä, että ehdotuksessa korostetaan konkreettista kohtaavaa asiakastyötä sekä eriarvoisuuden vähentämistä, osallisuuden lisäämistä ja ihmisten voimavarojen vahvistamista. Nämä ovat myös asunnottomuustyön keskeisiä tavoitteita.

Samalla haluamme korostaa, että kohtaavan työn vaikuttavuutta ei tule arvioida ensisijaisesti määrällisten tunnuslukujen tai helposti mitattavien tulosten kautta. Asunnottomuustyössä tulokset syntyvät usein pitkäjänteisestä luottamuksen rakentamisesta, rinnalla kulkemisesta ja siitä, että kaikkein vaikeimmassa asemassa olevat ihmiset kiinnittyvät vähitellen palveluihin ja yhteiskuntaan. Vaikuttavuus näkyy usein siinä, mitä ei tapahdu eli häätö jää toteutumatta, kriisi ei syvene eikä ihminen putoa kokonaan palvelujen ulkopuolelle.

Kohtaavan työn vaikuttavuus rakentuu monissa järjestöissä myös kokemusasiantuntijoiden ja vertaistoimijoiden osaamiselle. Erityisesti asunnottomuustyössä omakohtaisen kokemuksen omaava työntekijä vahvistaa luottamuksen syntymistä ja mahdollistaa sellaisten ihmisten tavoittamisen, jotka eivät vielä luota viranomaisiin tai muihin palveluihin. Kokemusasiantuntijat ja vertaistoimijat eivät ainoastaan tue yksittäisiä ihmisiä, vaan osallistuvat myös toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen tuomalla esiin tietoa, jota ei muutoin olisi saatavilla. Kokemusperäinen tieto täydentää ammatillista osaamista ja auttaa kehittämään toimintaa vastaamaan paremmin kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten todellisiin tarpeisiin. Pidämme tärkeänä, että myös tämä tunnistetaan osana asetuksessa korostettua kohtaavaa asiakastyötä.

Laadukas kohtaamistyö edellyttää myös riittäviä ja tarkoituksenmukaisia hallintorakenteita. Luottamukseen perustuva asiakastyö, kokemusasiantuntijoiden ja vertaistoimijoiden osallistuminen, toiminnan kehittäminen, vaikuttavuuden arviointi sekä julkisten varojen asianmukainen käyttö eivät synny ilman osaavaa johtamista, hallintoa ja toimivia tukirakenteita. Hallinnollisia kustannuksia ei tule tarkastella kohtaavasta työstä irrallisina menoina, vaan tehokkaan, tuloksellisen, turvallisen ja vastuullisen toiminnan mahdollistajina. Myös avustusten käyttöön liittyvät raportointi-, seuranta- ja arviointivelvoitteet edellyttävät järjestöiltä riittäviä hallinnollisia resursseja.

Pidämme tärkeänä myös sitä, ettei toiminnan mahdollista rinnakkaisuutta tai päällekkäisyyttä arvioida yksinomaan rakenteellisesta näkökulmasta. Asunnottomuustyössä useat järjestöt voivat toimia samalla alueella, mutta tavoittaa erilaisia ihmisryhmiä, käyttää erilaisia työmenetelmiä tai täydentää julkisia palveluja. Näennäisesti samankaltainen toiminta voi käytännössä vastata hyvin erilaisiin tarpeisiin. Arvioinnissa tulisi painottaa toiminnan tuottamaa lisäarvoa eikä pelkästään organisatorista päällekkäisyyttä.

Erityisen tärkeänä pidämme sitä, että asetuksen soveltamisessa tunnistetaan kansalaisjärjestöjen riippumaton asema osana suomalaista yhteiskuntaa. Järjestöjen merkitys ei rajoitu palveluiden täydentämiseen, vaan ne tavoittavat ihmisiä, jotka jäävät usein palvelujärjestelmän ulkopuolelle, välittävät päätöksenteon tueksi tietoa heidän elämäntilanteestaan ja vahvistavat heidän mahdollisuuksiaan käyttää omia oikeuksiaan.

Tämän työn edellytys on järjestöjen riippumattomuus taloudellisista intresseistä sekä puoluepoliittisista ja uskonnollisista sidonnaisuuksista. Kun tuki perustuu yleishyödylliseen toimintaan eikä voitontavoitteluun tai ideologisiin tavoitteisiin, voidaan turvata jokaisen oikeus tulla kohdatuksi yhdenvertaisesti ja ilman ehtoja. Tämä vahvistaa luottamusta sekä tukee kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten itsemääräämisoikeutta, yksityisyyttä ja henkilökohtaista koskemattomuutta.

Toiminnan tavoittavuutta arvioitaessa tulee huomioida myös kaikkein vaikeimmin tavoitettavat ihmiset. Toiminta, joka voi tavoittaa määrällisesti vähän ihmisiä mutta kohdistuu kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin, voi olla yhteiskunnallisesti erittäin vaikuttavaa. Tavoittavuutta

ei tulisi arvioida pelkästään osallistujamäärien perusteella, vaan suhteessa kohderyhmän tarpeisiin ja toiminnan nykyyn tavoittaa ihmiset, jotka muuten jäisivät ilman tukea.

Kannatamme sitä, että avustusten myöntäminen perustuu kokonaisharkintaan. Kokonaisharkinnan tueksi olisi kuitenkin tärkeää kuvata nykyistä selkeämmin, miten eri arviointikriteereitä käytännössä painotetaan. Tämä vahvistaisi päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja hakijoiden oikeusvarmuutta.

Lopuksi haluamme muistuttaa, että järjestöjen toiminnan vaikuttavuutta tulee arvioida myös pitkän aikavälin yhteiskunnallisten vaikutusten näkökulmasta. Varhainen tuki, luottamukseen perustuva kohtaamistyö ja ihmisten osallisuuden vahvistaminen vähentävät raskaampien palveluiden tarvetta ja ehkäisevät ongelmien syvenemistä. Samalla järjestöt ylläpitävät sellaista yhteiskunnallista luottamusta ja osallisuutta, jota ei voida korvata pelkästään julkisilla palveluilla tai markkinaehtoisella toiminnalla.

Vailla vakinaista asuntoa ry pitää tärkeänä, että asetuksen soveltamisessa turvataan monimuotoinen kansalaisjärjestökenttä ja sen mahdollisuudet tehdä riippumatonta, pitkäjänteistä ja kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin ihmisiin kohdistuvaa työtä. Jotta asetuksen tavoitteena oleva kohtaavan työn vahvistaminen toteutuisi käytännössä, arviointikriteerien soveltamisessa tulee tunnistaa myös kokemusasiantuntijuuden, vertaistoiminnan, riittävien hallintorakenteiden ja riippumattoman kansalaisjärjestötoiminnan merkitys vaikuttavan ja luottamukseen perustuvan työn edellytyksinä.

Morottaja Erja
Vailla vakinaista asuntoa ry